

“Pier Paolo era obert, digne i d’una vitalitat insòlita”

Enrique Irazoqui estudiava Econòmiques a Barcelona, però per l’atzar i la decidida voluntat de Pasolini va acabar fent de Crist a *L’Evangeli segons Mateu*, la polèmica incursió del cineasta italià en terreny religiós que va molestar tant els seus seguidors com els seus detractors. Irazoqui, que no creia en els Crists “de Hollywood” i era agnòstic, va acabar acceptant a còpia dels precs de Pasolini i d’Elsa Morante.

L’*Evangeli segons Mateu*, i encara dos rodatges més, *Noches de vino tinto*, de José María Nunes, i *Dante no es únicament severo*, de Jacinto Esteve i Joaquim Jordà, han estat les úniques experiències cinematogràfiques d’Enrique Irazoqui. Després va abandonar l’economia per estudiar i ensenyar literatura i, des de fa uns anys, en un altre tomb professional, es dedica a la intel·ligència artificial. Des de la perspectiva que li donen els anys i la seva plàcida residència a Cadaqués, Irazoqui recorda l’experiència que li va “canviar la vida”.

—Com un estudiant acaba de protagonista en una pel·lícula de Pasolini?
—L’any 1964 jo tenia 19 anys

i era membre del sindicat d’estudiants clandestí de la Universitat, com a representant de la Facultat d’Econòmiques. Com que la meua mare era italiana (Emilia Levi, germana de la mare de Ricard Bofill), ens va semblar que era una bona idea intentar contactar amb figures importants de la cultura i política italiana per demanar-los si ens podien facilitar suport econòmic i per convidar-los a Barcelona per donar ànims i energia a tot el moviment antifranquista. Al mes de febrer d’aquell any, me’n vaig anar cap a Florència i després a Roma. El penúltim dia de la meua estada, l’amic italià que em va facilitar tots els contactes em va dir que, com que ens sobrava temps, podíem

Enrique Irazoqui, el protagonista de *L’Evangeli segons Mateu*, fa molt de temps que va abandonar el cinema. Ara resideix a Cadaqués i es dedica a la intel·ligència artificial.

anar a veure també un tal Pier Paolo Pasolini. Jo, llavors, de Pasolini només sabia que era poeta i homosexual. No tenia idea que hagués fet pel·lícules perquè jo no tenia res a veure amb el cinema i la veritat és que era un tema que tampoc no m'interessava gaire. Vam anar a casa seva, als afores de Roma, on vivia amb la seva mare. En un primer moment la veritat és que em va semblar una mica estrany, però vaig començar a deixar anar el meu discurs, com ho havia fet amb els altres. El que va venir després, però, no hi va tenir res a veure. Recordo molt bé que hi havia dos sofàs, posats en forma de ela. Jo seia en un i ell en l'altre i Pasolini, en lloc d'interrompre'm per fer preguntes o aclarir alguns dels punts de la meua parrafada, estava totalment callat. Al cap d'uns minuts es va aixecar i va començar a donar voltes al voltant del meu sofà. I com que jo, com t'he dit, només sabia d'ell que era poeta i homosexual i tenia 19 anys vaig pensar que l'havíem piliat...

—Ell ja li estava fent una prova de càsting.

—Sí, però jo no en tenia ni idea. Al novembre d'aquell mateix any va anar a Barcelona. I em va explicar que feia dos anys que buscava algú per fer de Crist en una pel·lícula i que creia haver-lo trobat en mi. Em va deixar més allucinat que si m'hagués proposat el que havia sospitat en un primer moment. Jo era totalment agnòstic i no volia tenir res a veure amb tot allò perquè ja saps com era l'Església en els anys de la dictadura franquista. Li vaig contestar que no m'interessava gens. Políticament, per a mi, era col·laborar amb les forces opressives, treballar per una cosa que era totalment

contrària als ideals pels quals lluitava. No m'atreia en absolut fer el Crist depilat de Hollywood.

—I com el va convèncer?

—Em va explicar que el seu projecte no tenia res a veure amb pel·lícules de l'estil *Rey de reyes*, sinó que era un film pensat al voltant d'un Crist unit al poble, des d'una perspectiva contrària a la manipulació vaticana. En veure que no se n'acabava de sortir va agafar el telèfon per parlar amb una senyora que després es va convertir segurament en la millor

—M'imagino que també li deuria imposar el repte de fer d'actor.

—Treballar com a actor no em va representar cap problema perquè com que jo no sabia res de cine, ni tan sols hi vaig pensar. No sabia res de les dificultats d'actuar i la veritat és que tampoc no vaig patir gaire un cop ens vam posar a rodar. Per exemple, en una escena en la qual Jesús parla en contra dels fariseus, Pasolini em deia que només havia d'imaginar que els fariseus eren els banquers de l'Espanya franquista i de seguida agafava l'aire d'ira i indignació que requeria el moment. El mateix va passar amb els esbirros, que jo identificava amb la policia. No actuava, només imaginava.

—De fet, Pasolini estava ja acostumat a treballar amb actors no professionals.

—Sí i hi disfrutava molt més. Havia rodat amb Ana Magnani, *Mama Roma* i, encara que se l'estimava molt, sempre deia que li havia rebentat la pel·lícula. Als no professionals els modelava com volia.

—Com va ser el rodatge amb Pasolini?

—M'havia de passar vestit de Crist unes dotze hores diàries, de les quals rodava de tres a cinc minuts. Això vol dir que vam tenir molt de temps per xerrar durant els quatre o cinc mesos que va durar el rodatge. Elsa Morante va venir amb nosaltres i recordo llargues converses sobre el ser i el no ser, de música, de literatura, tot menjant maduixes amb nata. Recordo que en aquells dies, a les platges del sud d'Itàlia, quan estava vestit de Crist i envoltat d'amics fent d'apòstols se'm solien acostar fileres de gent impecablement vestida de negre, que en arribar al meu davant s'agenollaven

“Jo, llavors, de Pasolini només sabia que era poeta i homosexual”

amiga que jo he tingut mai, tot i que, al primer moment de veure-la, em va semblar un espant. Era Elsa Morante, una persona meravellosa. La seva missió era acabar de convèncer aquell noi. Ens hi vam estar tota la tarda, perquè després també va venir el productor, Alfredo Bini. Van ser tres hores que em van canviar la vida. Vaig dir que sí però com que en aquella època encara no era major d'edat vaig dir que li ho havia de consultar al meu pare. Però a ell li va semblar bé. Al cap d'una setmana, ja estava una altra vegada a Roma, a punt per treballar.

i em demanaven un miracle. No eren capaços de distingir la persona del personatge. També passava que quan em treia la túnica i anava a prendre la meva copa de maduixes amb nata després de sopar, amb texans i acompanyat per l'Elsa i el seu nebot que feia de Joan Evangelista, la gent se m'enfadava si em veien fumar. Se m'acostaven i m'escribaven: "Crist no fumava!".

—Com eren els seus companys de rodatge?

—Més de la meitat venien del proletariat i fins i tot del subproletariat. Un d'ells era un pastor que mai havia sortit del seu poble de Calàbria, de la meua edat, casat, amb dos fills i totalment analfabet. Un altre apòstol era el cap del partit comunista d'un poble del costat. Tot plegat, per a mi, va ser el descobriment del món. De sobte, em vaig trobar amb l'oportunitat de sortir a sopar amb Pier Paolo, Elsa Morante o Alberto Moravia cada dia fins

les dues o les tres de la matinada. Em sorprenia, a més, que sent jo tant jove, em fessin cas i m'escoltesin quan parlava o que Moravia em convidés a anar veure pel·lícules de l'oest. La tornada a Barcelona va ser molt dura, però jo tenia clar que ho havia de fer perquè volia canviar el món.

—Haver fet *L'Evangeli segons Mateu* li va comportar problemes?

—La pel·lícula va tenir un premi catòlic quan es va presentar al Festival de Venècia i fins i tot es va projectar en el Concili Vaticà II. Però a Espanya, que era més papista que el papa, es va declarar que era un film de propaganda marxista. Com que jo hi havia treballat, vaig acabar fent el servei militar castigat, a la Seu d'Urgell, i em van retirar el passaport. Em van obrir un expedient policial i quan m'arrestaren l'any 1970 per la tancada a Montserrat per protestar contra el procés de Burgos, vaig constar com

a reincident i em van tornar a prendre el passaport, em posaren una multa, etc.

—Vostè va aconseguir que Pasolini vingués a Catalunya. Com el va rebre la intel·lectualitat barcelonina?

—Érem molt pocs, vuit o deu, avisats amb temps i molt escollits perquè era una trobada clandestina. Hi havia José Agustín Goytisolo, el traductor de la seva poesia. No recordo massa noms més.

Quant a la repercussió de la trobada, es tractava de buscar suport moral perquè no es podia pretendre res més.

—Creu que la història ha fet justícia a Pasolini?

—Més com a cineasta que com a poeta. Jo segueixo fruit més amb la seva poesia que amb les seves pel·lícules i de totes elles potser em quedaria amb *Accattone*. És la més pròxima al seu univers poètic.

Elisabet Cabeza

Premis Literaris de la XIII Nit de Sant Jordi. Perpinyà

30 d'abril de 2002

Capella de Sant Domènec
Perpinyà

Premi de
periodisme
escrit

ELTEMPS

Dotat amb 410 €

Bases:

- Podran presentar-se a aquest premi reportatges inèdits, redactats en llengua catalana i sobre temes que tractin de Catalunya Nord. Els articles periodístics d'altres gèneres o formats (entrevista, etc.) no podran optar al premi EL TEMPS.
- L'extensió de les obres presentades no haurà de ser inferior als 4 fulls sencers, ni superior als 7 fulls i mig, a raó d'uns 1.800 caràcters per full. Els originals hauran de ser presentats per triplicat, amb paper de format A4, escrits per una sola cara. També es podran presentar en suport informàtic (disquet d'1,44 MB), o bé a través de correu electrònic, en format Microsoft Word i respectant igualment les dimensions esmentades.
- Els textos s'hauran de presentar sense cap firma. Les referències que permetin d'identificar l'autor o autora (nom, cognom, adreça i telèfon) hauran d'anar separades, però adjuntes a l'obra, dins d'un sobre tancat que únicament farà esment, en la part exterior, del títol de l'obra. En cas de presentar l'obra en disquet o correu electrònic, les referències sobre l'autor o autora hauran d'anar en un document a part, anomenat "Autor", inclosos en el mateix disquet o en el mateix missatge.
- Les obres hauran d'arribar necessàriament abans del 15 d'abril del 2002 a Pere Codonyan (32, carrer Pierre Semard. 66270 El Soler), o a l'adreça electrònica d'EL TEMPS, eltemps@eltemps.com.
- El jurat del premi estarà format per les següents persones: Eliseu Climent, Miquel Calvet i Miquel Payeras. Secretari del jurat, amb veu però sense vot, Pere Codonyan.
- S'anunciarà l'obra guanyadora durant el sopar anual de la Nit de Sant Jordi, el 30 d'abril de 2002 a Perpinyà, organitzat per Omnium Cultural de Catalunya Nord. L'article premiat serà publicat al setmanari EL TEMPS.

Més informació, tel. 0034 963 535 100